DOI 10.31392/ONP.2786-6890.9(2)/1.2025.11
UDC 373.3.016:81'243:[37.015.311:159.943.7:316.77]:004

DIGITAL TOOLS IN THE DEVELOPMENT OF COMMUNICATION SKILLS OF YOUNGER SCHOOLCHILDREN IN FOREIGN LANGUAGE CLASSES

Yuliia Puhach
PhD in Philology, Associate Professor of the department of Ukrainian and foreign languages and teaching methods in primary and preschool education, Dragomanov Ukrainian State University, 9, Pyrohova Str., Kyiv, Ukraine
https://orcid.org/0000-0002-9890-1354
e-mail: yu.m.puhach@udu.edu.ua

Halyna Mukhina
Senior Lecturer of the Department of Primary Education and Innovative Pedagogy, Dragomanov Ukrainian State University, 9, Pyrohova Str., Kyiv, Ukraine
https://orcid.org/0000-0002-9890-1354
e-mail: yu.m.puhach@udu.edu.ua

Abstract. *The article presents a comprehensive analysis of the theoretical foundations and contemporary approaches to the use of digital tools in developing communicative skills of primary school students in foreign language learning. Drawing on psychological and pedagogical insights into the development of young learners, the study argues that the digital learning environment creates new opportunities for activating speech production, fostering dialogic and monologic communication, and enhancing sociocultural and pragmatic competence. Primary school children, as representatives of the "digital native" generation, naturally engage with multimedia and interactive formats, which makes digital tools an effective means for organizing meaningful, motivating, and emotionally rich communicative activities in a foreign language.*

The article synthesizes recent Ukrainian and international research demonstrating the positive impact of digital resources on language development. Interactive platforms, game-based learning environments, digital simulations, and digital storytelling have been shown to significantly increase learners' engagement, support collaborative interaction, and reduce anxiety related to oral communication. Systematic reviews further confirm the role of digital media in enhancing vocabulary development, improving auditory comprehension, and creating authentic communicative contexts.

The study highlights that the effectiveness of digital learning is determined not by technology itself but by the pedagogical competence of the teacher, who must ensure methodologically justified integration of digital resources into the lesson structure in alignment with communicative goals and learners' needs. Key pedagogical conditions include a safe communicative environment, balanced integration of digital and traditional methods, organization of collaborative activities, differentiation of instruction, and formative assessment of communicative performance.

The article concludes that digital tools, when used purposefully and methodologically soundly, serve as a powerful resource for modernizing foreign language lessons in primary school. They enhance the development of communicative competence, support active and authentic interaction, and align the educational process with the principles of the New Ukrainian School and the demands of a contemporary digital society.

© Puhach Y., 2025
© Mukhina H., 2025

Keywords: *digital tools, foreign language communicative competence, primary school learners, interactive technologies, digital storytelling, game-based learning, multimedia resources.*

DOI 10.31392/ONP.2786-6890.9(2)/1.2025.11
УДК 373.3.016:81'243:[37.015.311:159.943.7:316.77]:004

ЦИФРОВІ ІНСТРУМЕНТИ У ФОРМУВАННІ КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Пугач Ю. М.
кандидат філологічних наук, доцент,
завідувач кафедри української й іноземних мов
та методик викладання в початковій
і дошкільній освіті,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
вул. Пирогова, 9, Київ, Україна
https://orcid.org/0000-0002-9890-1354
e-mail: yu.m.puhach@udu.edu.ua

Мухіна Г. І.
старший викладач кафедри початкової освіти
та інноваційної педагогіки,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
вул. Пирогова, 9, Київ, Україна
https://orcid.org/0000-0002-3980-4423
e-mail: h.i.mukhina@udu.edu.ua

Анотація. *У статті представлено комплексний аналіз теоретичних засад і сучасних підходів до використання цифрових інструментів у формуванні комунікативних навичок молодших школярів на уроках іноземної мови. На основі узагальнення психолого-педагогічних закономірностей розвитку дитини молодшого шкільного віку обґрунтовано, що цифрове освітнє середовище створює нові можливості для активізації мовленнєвої діяльності, розвитку діалогічного та монологічного мовлення, формування соціокультурної та прагматичної компетентностей. Показано, що молодші школярі як представники покоління «digital native» природно взаємодіють із мультимедійними та інтерактивними форматами, що робить цифрові інструменти ефективним засобом організації змістовної, мотивованої та емоційно значущої іншомовної комунікації.*

У статті здійснено аналіз сучасних українських та міжнародних досліджень, які засвідчують позитивний вплив цифрових ресурсів на розвиток іншомовного мовлення. Зокрема, доведено ефективність інтерактивних платформ, ігрових середовищ, цифрових симуляцій і сторітелінгу для підвищення мовленнєвої активності, розвитку співпраці та зниження психологічних бар'єрів у спілкуванні. Дані систематичних оглядів підтверджують роль цифрових технологій у збагаченні словникового запасу, розвитку слухового сприйняття та створенні автентичних умов мовленнєвої взаємодії.

Обґрунтовано, що результативність цифрового навчання визначається не самим технологічним інструментарієм, а педагогічною майстерністю вчителя, який має забезпечити методично доцільне використання цифрових ресурсів, інтеграцію їх в структуру уроку відповід-

© Пугач Ю. М., 2025
© Мухіна Г. І., 2025

но до комунікативної мети та потреб учнів. Виокремлено ключові педагогічні умови: безпечне комунікаційне середовище, поєднання традиційних і цифрових методів, організація співпраці, диференціація навчання та формувальне оцінювання.

Зроблено висновок, що цифрові інструменти за умови науково обґрунтованого й методично виваженого використання є потужним ресурсом оновлення уроків іноземної мови в початковій школі, сприяють розвитку іншомовної комунікативної компетентності та забезпечують відповідність навчального процесу вимогам Нової української школи й сучасного цифрового суспільства.

Ключові слова: *цифрові інструменти, іншомовна комунікативна компетентність, молодші школярі, інтерактивні технології, цифровий сторітелінг, ігрове навчання, мультимедійні ресурси.*

Вступ та сучасний стан проблеми дослідження. Стрімка цифровізація сучасного освітнього простору докорінно змінює підходи до організації навчання в початковій школі, зокрема у сфері формування комунікативних навичок у процесі вивчення іноземної мови. Молодші школярі належать до покоління, яке природно взаємодіє з цифровими технологіями, що відкриває нові можливості для розвитку усного мовлення, діалогічної взаємодії, творчої експресії та співпраці. Проте ефективне використання цифрових інструментів у початковій ланці освіти потребує науково обґрунтованого підходу, оскільки педагог має не лише залучати дітей до роботи з технологіями, а й забезпечувати їхню цілеспрямовану мовленнєву діяльність, сприяти розвитку мовної, соціокультурної та прагматичної компетентностей.

Аналіз сучасних досліджень свідчить про те, що цифрові інструменти здатні суттєво підсилювати процес формування комунікативних навичок молодших школярів. Використання інтерактивних ресурсів, мультимедійних платформ, ігрових технологій та цифрового сторітелінгу сприяє підвищенню мовленнєвої активності, розвитку діалогічності та співпраці [4; 5; 9; 11]. Дані систематичних оглядів підтверджують позитивний вплив цифрових технологій на розвиток мовлення і грамотності у дітей молодшого віку [8; 12], а також визначають потенціал цифрових медіа в збагаченні словникового запасу та створенні сприятливого середовища для комунікативних практик [10].

В українському науковому дискурсі підкреслюється, що цифрові інструменти можуть забезпечувати підвищення пізнавальної активності, навчальної мотивації та якості мовленнєвого розвитку учнів за умови методично грамотного впровадження [1; 3]. У контексті концепції Нової української школи інтерактивність, діяльнісний підхід та розвиток критичного й комунікативного мислення визначено ключовими напрямами модернізації освітнього процесу [6].

Попри наявні дослідження, проблема системного, методично обґрунтованого використання цифрових інструментів на уроках іноземної мови в початковій школі потребує подальшого вивчення. Зокрема, недостатньо досліджено, які саме цифрові ресурси найбільш ефективно сприяють розвитку різних компонентів комунікативної компетентності, які педагогічні умови забезпечують їх результативність, та яким чином цифрові технології можуть бути інтегровані у традиційні та інноваційні методики навчання іноземних мов.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останні роки засвідчують інтенсивне зростання кількості досліджень, присвячених використанню цифрових інструментів у початковій школі, зокрема в контексті іншомовної освіти та розвитку комуні-

кативних навичок молодших школярів. У площині безпосередньо навчання іноземної мови в початкових класах варто передусім виокремити роботу O. Khomyshak, у якій обґрунтовано потенціал цифрових навчальних засобів (онлайн-платформ, інтерактивних вправ, мультимедійних ресурсів) для підвищення мотивації, залученості учнів, а також активізації усного мовлення на уроках англійської мови [11]. Дослідниця підкреслює, що цифрові інструменти стають не лише засобом візуалізації матеріалу, а й середовищем для реальної комунікації.

Розвиток комунікативної діяльності молодших школярів у широкому контексті використання ігрових та інтерактивних технологій ґрунтовно висвітлено у працях О. Матвієнко та М. Євдокимова, де ігрові технології розглядаються як інструмент формування комунікативної культури молодших школярів [5]. Автори акцентують на поєднанні ігрових, діяльнісних та ціннісно-орієнтованих компонентів, що сприяють розвитку вміння взаємодіяти, домовлятися, висловлювати власну позицію та чути іншого. Ці висновки перегукуються з результатами міжнародного дослідження I. Bilous та співавторів, де на матеріалі учнів початкової школи показано ефективність game-based technologies у розвитку іншомовної комунікативної компетентності в умовах особистісно орієнтованого навчального середовища [9]. Автори підкреслюють, що ігрові цифрові середовища (мовні ігри, симуляції, інтерактивні платформи) створюють безпечний простір для мовленнєвого експерименту, зменшують страх помилки й водночас забезпечують багатократне повторення мовленнєвих структур у значущих для дітей контекстах.

Окремий напрям становлять дослідження, в яких цифрові та ігрові інструменти розглядаються через призму конкретних методичних підходів до формування діалогічної компетентності. Так, С. Лук'янчук і М. Комогорова аналізують рольову гру як ефективний метод розвитку іншомовної діалогічної компетентності молодших школярів, описуючи типологію рольових ситуацій, мовленнєвих ролей та комунікативних завдань, здатних забезпечити автентичність мовленнєвої взаємодії учнів [4]. Хоча у статті переважно йдеться про рольову гру як метод, її положення легко екстраполювати на цифрові рольові формати (віртуальні комунікативні ситуації, онлайн-квести, симуляційні середовища). У подібному руслі працюють Ю. Деркач та М. Чміль, які розглядають storytelling як засіб розвитку комунікативної компетентності молодших школярів [2]. Доведено, що побудова й репрезентація власних історій, їхня інсценізація та взаємообмін оповідями сприяють розвитку зв'язного мовлення, уміння структурувати висловлювання, використовувати мовні засоби відповідно до комунікативного наміру. У цифровому контексті ці висновки актуалізують використання інструментів цифрового сторітелінгу (онлайн-книготворці, презентаційні та відеосервіси) як потужного ресурсу формування іншомовних комунікативних навичок.

Систематичний огляд S. Liu та колег узагальнює емпіричні дані щодо використання цифрових технологій для розвитку мовлення й грамотності дітей, наголошуючи на тому, що ефект цифрових засобів залежить від їхнього педагогічного дизайну, характеру інтеракції й ролі дорослого посередника [12]. У роботі C. Chu та співавторів увагу зосереджено на феномені digital play: показано, що цифрова гра в ранньому віці може виступати простором як для спонтанної мовленнєвої активності, так і для цілеспрямовано організованих мовних практик, якщо педагог свідомо структурує ігрові сценарії [8]. Узагальнення цих результатів дозволяє стверджувати, що цифрові інструменти самі по собі не гарантують розвитку комунікативних навичок; вирішальними є педагогічні стратегії їх використання.

Український науковий дискурс пропонує значну кількість робіт, присвячених ефективності електронного навчання та використання ІКТ у шкільній освіті. У дослідженні В. Бикова, С. Литвинової та О. Мельник обґрунтовано підходи до оцінювання ефективності навчання з використанням електронних засобів, продемонстровано їхній потенціал у забезпеченні індивідуалізації, зворотного зв'язку, інтерактивності й візуалізації навчального матеріалу [1]. Ці висновки створюють методологічне підґрунтя для розгляду цифрових інструментів як невід'ємного компонента сучасного уроку іноземної мови, де комунікація здійснюється в різних каналах (усна, письмова, мультимодальна).

Узагальнюючи, можна констатувати, що сучасний науковий доробок доволі переконливо засвідчує потенціал цифрових і ігрових інструментів у формуванні комунікативних навичок молодших школярів, проте має низку обмежень. Значна частина досліджень зосереджується або на загальному впливі цифрових технологій на навчання й розвиток дітей, або на окремих аспектах комунікативної компетентності, не завжди конкретизуючи типи й дидактичні функції цифрових засобів на уроках іноземної мови. Недостатньо систематизованими залишаються емпіричні дані щодо ефективності конкретних цифрових інструментів (онлайн-платформ для спільної роботи, сервісів цифрового сторітелінгу, ігрових застосунків, комунікативних чат-середовищ) саме у вимірі різних компонентів іншомовної комунікативної компетентності молодших школярів. Це зумовлює потребу у подальших дослідженнях, спрямованих на розроблення та апробацію цілісних моделей інтеграції цифрових інструментів у методику навчання іноземної мови в початковій школі з акцентом на розвиток комунікативних навичок.

Мета дослідження: теоретичне обґрунтування та практичний аналіз потенціалу цифрових інструментів у формуванні комунікативних навичок молодших школярів на уроках іноземної мови, а також визначення педагогічних умов, методичних підходів і видів цифрової діяльності, які забезпечують розвиток іншомовної комунікативної компетентності учнів початкової школи.

Дослідження передбачає поєднання теоретичного аналізу психолого-педагогічних і лінгводидактичних джерел, вивчення сучасних цифрових освітніх практик, а також осмислення потенціалу інструментів, що забезпечують розвиток іншомовної комунікації молодших школярів.

Для досягнення мети необхідно розв'язати такі **завдання**:

1. Проаналізувати сучасні наукові підходи до формування іншомовної комунікативної компетентності молодших школярів, визначивши її структуру та психолінгвістичні чинники розвитку мовлення у цифровому середовищі.
2. Систематизувати типи цифрових інструментів, що використовуються в навчанні іноземної мови, і з'ясувати їхній дидактичний потенціал у розвитку аудіювання, говоріння, діалогічної та монологічної взаємодії.
3. Дослідити особливості використання мультимедійних, інтерактивних, ігрових та сторітелінгових ресурсів як чинників, що активізують мовленнєву діяльність учнів, підвищують мотивацію та підтримують природний характер іншомовної комунікації.

Реалізація поставлених завдань передбачає використання комплексу теоретичних методів: аналізу, порівняння й узагальнення науково-педагогічних і лінгводидактичних джерел; структурно-функціонального аналізу цифрових інструментів і платформ; інтерпретації сучасних моделей комунікативно орієнтованого навчання; осмислення описаного в дослідженнях практичного досвіду застосування

інтерактивних, ігрових, симуляційних і сторітелінгових форматів у роботі з молодшими школярами.

Практична значущість дослідження полягає у визначенні ефективних шляхів використання цифрових інструментів для розвитку комунікативних навичок молодших школярів, у вдосконаленні методичного забезпечення уроків іноземної мови, підвищенні якості мовленнєвої взаємодії в умовах цифрового освітнього середовища та у розширенні можливостей професійної підготовки педагогів, які працюють в інформаційно насиченій школі нового покоління.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасній лінгводидактиці поняття «комунікативні навички» охоплює не лише здатність учня продукувати та сприймати іншомовні висловлювання, а й уміння вступати в діалог, співпрацювати, використовувати мовні засоби відповідно до ситуації спілкування, наміру й адресата. Мовленнєва складова включає розвиток аудіювання, говоріння, монологічного й діалогічного мовлення; соціокультурна – оволодіння нормами ввічливості, етикетними формулами, культурними контекстами та моделями поведінки в різних комунікативних ситуаціях; прагматична – уміння добирати мовні засоби відповідно до комунікативної мети, враховуючи соціальні ролі, інтенції та умови взаємодії. Усі ці компоненти у взаємозв'язку формують підґрунтя, необхідне для того, щоб молодший школяр міг не лише відтворювати мовний матеріал, а й використовувати мову як інструмент взаємодії.

Особливості розвитку комунікативної діяльності дітей молодшого шкільного віку зумовлені віковими і когнітивними характеристиками, зокрема домінуванням наочно-образного мислення, емоційністю та високою чутливістю до ігрової діяльності. На цьому етапі діти активно формують навички соціальної взаємодії: вони вчаться домовлятися, реагувати на думки інших, підтримувати діалог, що створює сприятливі умови для розвитку іншомовних комунікативних умінь.

Сучасні стандарти НУШ і міжнародні підходи, закладені в CEFR, визначають чіткі орієнтири щодо іншомовної підготовки учнів початкової школи. Обидва документи наголошують на важливості формування в учнів елементарної іншомовної комунікативної компетентності, що передбачає здатність розуміти прості висловлювання, реагувати на них, брати участь у коротких діалогах, використовувати лексичні й граматичні структури з опорою на контекст і візуальні підказки. CEFR окреслює вимоги для рівня Pre-A1 та A1, які відповідають можливостям молодших школярів: використання коротких фраз, розуміння інструкцій, участь у простих рутинних комунікативних ситуаціях [7]. Таким чином, формування комунікативних умінь розглядається не як вивчення окремих мовних структур, а як поступове занурення учня в реальні комунікативні практики, що відповідає природі дитячого розвитку.

Поступовий перехід до аналізу цифрових технологій як інструментів формування комунікативних умінь є логічним продовженням окреслених теоретичних засад. Сучасні діти, які належать до покоління «digital native», живуть у середовищі, насиченому цифровими медіа, інтерактивними застосунками й мультимодальними формами інформації. Це впливає не лише на їхню когнітивну сферу, а й на стилі навчання, способи сприйняття інформації та мовленнєвої взаємодії. Психолого-педагогічні дослідження підкреслюють, що цифрові середовища стимулюють розвиток уваги, уяви та мовленнєвих реакцій, якщо вони мають чітку дидактичну мету та включені в педагогічно організований процес. У молодшому шкільному віці цифрові інструменти можуть підсилювати мотивацію до іншомовного спілку-

вання, створюючи більш природні умови для діалогів, мовленнєвих ігор, творчого самовираження та співпраці.

Особливості сприйняття інформації дітьми, що зростають у цифровому середовищі, пов'язані з їхньою схильністю до візуальної та аудіовізуальної модальності, швидкого переключення уваги, потреби в інтерактивності та миттєвому зворотному зв'язку. Там, де традиційні методи можуть викликати втрату інтересу, цифрові інструменти здатні утримувати увагу, забезпечувати персоналізований темп навчання, створювати ефект занурення та дозволяти учням бути активними учасниками комунікації.

Серед переваг цифрових інструментів у навчанні іноземної мови вирізняються мультимодальність, інтерактивність, персоналізація та ігрова мотивація. Мультимодальність дозволяє одночасно задіювати кілька каналів сприйняття – зображення, звук, текст, рух, що відповідає природі дитячого мислення і сприяє кращому засвоєнню іншомовного матеріалу. Інтерактивність робить учнів активними учасниками навчального процесу: вони обирають варіанти відповіді, створюють власні міні діалоги, виконують завдання у формі гри, коментують, записують голосові повідомлення.

Разом з тим цифрове навчання має свої ризики та обмеження, що зумовлюють необхідність зваженого педагогічного підходу. Неконтрольоване або невмотивоване використання цифрових ресурсів може відволікати учнів, підміняти змістовну діяльність технічною, знижувати глибину опрацювання матеріалу. Крім того, не всі цифрові інструменти сприяють саме комунікації: частина з них орієнтована лише на тренування окремих мовних структур. Ефективність цифрових засобів зростає тоді, коли вони інтегруються у системний методичний комплекс, мають чітку комунікативну мету, доповнюють живе спілкування та сприяють створенню реальних або наближених до реальних ситуацій іншомовної взаємодії.

Щоб розкрити потенціал цифрових технологій у формуванні іншомовної комунікативної компетентності молодших школярів не лише на теоретичному, а й на практичному рівні, важливо перейти від загальних положень до аналізу конкретних інструментів, які вже сьогодні активно використовуються в освітньому процесі. Лише систематизований аналіз інструментів та умов їх застосування дає можливість сформувати цілісну модель цифрового збагаченого комунікативного навчання, що відповідає вимогам Нової української школи та віковим потребам дітей. Саме тому доцільно перейти до класифікації цифрових ресурсів і визначення педагогічних умов їх результативного використання у процесі формування комунікативних навичок.

З огляду на багатовимірність цифрового освітнього середовища, сучасний урок іноземної мови в початковій школі дедалі частіше ґрунтується на поєднанні різних типів цифрових інструментів, кожен з яких виконує власну дидактичну функцію і по-своєму впливає на розвиток комунікативних умінь. Інтерактивні онлайн-платформи, такі як LearningApps, Wordwall, Quizlet чи British Council Kids, створюють умови для активного й динамічного засвоєння мовного матеріалу, поєднуючи тренування лексики й граматичних структур із розвитком навичок розуміння коротких діалогів і мовленнєвих реакцій. Важливо, що такі ресурси пропонують миттєвий зворотний зв'язок, який є критично значущим для молодших школярів: він підтримує мотивацію, дозволяє відразу виправляти помилки та створює відчуття успіху, що, у свою чергу, стимулює участь учнів у подальшій комунікації. Інтерактивність завдань на цих платформах – сортування, добір, поєднання, ігрові «пазли» – сприяє поступовому переходу від механічного опрацювання мовних одиниць до їх кому-

нікативно значущого використання, оскільки вправи часто передбачають контекст, рольову ситуацію чи просту форму діалогу.

Тісно з цим пов'язаний потенціал ігрових та симуляційних ресурсів, що реалізують принцип game-based learning. Саме ігрові цифрові середовища здатні найбільш природно занурити дитину в умовну іншомовну ситуацію, де потрібно комунікувати не «заради вправи», а для виконання конкретного завдання: пройти квест, знайти предмет, отримати інформацію або взаємодіяти із персонажами. Такий формат знижує психологічні бар'єри, підтримує рівень уваги та формує внутрішню мотивацію до мовленнєвої діяльності. Віртуальні симуляції дають змогу моделювати соціальні ситуації, які в реальному шкільному середовищі важко відтворити, наприклад: покупки, мандрівки, спілкування в парку, знайомство з новими друзями. Учні вчаться обирати мовні засоби відповідно до комунікативного наміру, реагувати на висловлювання інших, підтримувати коротку розмову – і все це у безпечному й емоційно комфортному цифровому просторі.

Важливу роль у сучасному навчанні відіграють інструменти цифрового сторітелінгу, серед яких особливо поширені StoryJumper, BookCreator, Canva й PowToon. Створення мультимедійної історії передбачає глибоку мовленнєву роботу: добір лексики, структурування сюжету, побудову логічних зв'язків між подіями, формулювання реплік персонажів, озвучення тексту. Діти не лише відтворюють готові мовні конструкції, а й створюють власні висловлювання, що значно підсилює розвиток монологічного мовлення. Сторітелінг формує також важливі соціальні навички: співпрацю в парах і групах, уміння домовлятися про ідеї, розподіляти ролі, вислуховувати думку інших. Взаємопов'язання творчості та мовлення робить цей інструмент надзвичайно цінним для розвитку комунікативної компетентності молодших школярів.

Мультимедійні та відеосервіси – YouTube Kids English та інтерактивний EdPuzzle – відкривають доступ до великої кількості автентичних матеріалів, що демонструють реальні моделі мовлення, інтонаційні патерни та соціокультурні контексти. Відеофрагменти допомагають учням сприймати мову у природному звучанні, а візуальний супровід полегшує розуміння змісту. Інтерактивні функції EdPuzzle, зокрема вставлені запитання, паузи та короткі діалоги, дозволяють активізувати учнів і перетворити пасивне переглядання на повноцінну комунікативну вправу, де учень взаємодіє з матеріалом і формує навички слухового сприйняття та усної реакції.

Окреме місце посідають платформи для спільної роботи, такі як Padlet, Jamboard і ClassDojo. Вони створюють цифрові комунікативні майданчики, де учні можуть публікувати відповіді, коментувати роботи інших, обмінюватися думками, створювати колективні мовленнєві продукти. Для молодших школярів це важливо: вони бачать, що їхня іноземна мова має реального адресата, а висловлення має наслідок, тобто включає елемент соціальної взаємодії.

Аудіосервіси, як-от VoiceThread чи Vocaroo, значно розширюють можливості розвитку вимови та усного мовлення. Учні можуть записувати власні репліки, слухати себе, експериментувати з інтонацією, виразністю, темпом. Інструменти дозволяють учителю створювати голосові інструкції чи моделі, на які діти відповідають, що сприяє формуванню навичок слухання й говоріння у форматі, максимально наближеному до природного спілкування. Аудіозаписи дозволяють відстежувати прогрес і будувати індивідуальні траєкторії навчання.

Розмаїття цифрових ресурсів зумовлює необхідність їх усвідомленого добору. Критеріями такого добору виступають педагогічна доцільність, відповідність віковим особливостям учнів, наявність чіткої комунікативної мети, інтерактив-

ність, простота інтерфейсу, безпечність та можливість варіювання рівнів складності. Інструмент має не лише «розважати» учня, а виконувати дидактичну функцію: створювати умови для усного висловлювання, стимулювати діалог, забезпечувати взаємодію або сприяти побудові мовленнєвого продукту. Саме такі орієнтири дозволяють педагогові інтегрувати цифрові ресурси у навчальний процес так, щоб вони не замінювали живе мовленнєве спілкування, а підсилювали його.

Разом з тим ефективність використання цифрових технологій залежить не лише від їхнього вибору, а й від створення відповідних педагогічних умов. Центральним серед них є формування безпечного комунікаційного середовища, де дитина не боїться помилитися, висловити думку, спробувати щось нове. Цифрові інструменти можуть як посилювати відчуття успіху, так і, навпаки, провокувати тривожність, якщо учень не отримує зрозумілої підтримки. Тому позитивний мовленнєвий клімат, дружня атмосфера та чіткі правила взаємодії виступають першоосновою для організації цифрової діяльності.

Організація співпраці у цифровому середовищі дає змогу по-новому вибудовувати групову й парну роботу. Учні можуть разом створювати віртуальні продукти, коментувати відповіді одне одного, вести короткі діалоги – і все це у форматі, що природно сприймається сучасними дітьми. Водночас цифрові ресурси відкривають широкі можливості для диференціації: кожен учень може працювати у власному темпі, отримувати індивідуальні підказки, виконувати завдання, підібрані з урахуванням його рівня.

Однак центральною умовою ефективного використання цифрового інструментарію залишається професійна підготовленість учителя. Саме педагог визначає, як інтегрувати ресурс у структуру уроку, як забезпечити комунікативну спрямованість діяльності та як перетворити технологію на засіб мовленнєвого розвитку. Творчий підхід учителя, його цифрова компетентність і методична культура стають ключем до того, щоб цифрові інструменти виконували не декоративну, а по-справжньому навчальну функцію.

З огляду на розмаїття цифрових ресурсів та визначені педагогічні умови їх ефективного застосування постає нагальна потреба конкретизувати, яким саме чином цифрові інструменти можуть бути інтегровані у процес формування різних видів мовленнєвої діяльності. Адже цифрова технологія набуває педагогічної цінності лише тоді, коли її застосування пов’язане з певною методичною моделлю, спрямованою на розвиток конкретних комунікативних умінь. Саме тому важливо проаналізувати, як різні формати цифрової взаємодії – від інтерактивного відео до віртуальних рольових ігор, від мультимедійного сторітелінгу до онлайн-симуляцій – можуть реалізовувати функції навчання аудіювання, говоріння, діалогічного та монологічного мовлення. Це дозволяє не лише окреслити потенціал цифрових інструментів, а й побачити межі їх застосування, визначити оптимальні методичні рішення та співвіднести їх із реальними практиками, описаними в сучасних наукових дослідженнях. У такому контексті логічним стає перехід до аналізу методичних моделей використання цифрових інструментів і до узагальнення наукових даних про їхню результативність.

Методичні моделі використання цифрових інструментів у навчанні іноземної мови в початковій школі дедалі більше орієнтуються на створення умов для природної мовленнєвої взаємодії, що відповідає віковим можливостям та пізнавальним інтересам молодших школярів. Розвиток аудіювання у цифровому середовищі базується на змістовно насичених мультимедійних матеріалах, які поєднують звук,

зображення, анімацію й короткі комунікативні ситуації. Інтерактивні відео та анімаційні сюжети дозволяють учням не лише слухати, а й активно взаємодіяти з матеріалом: робити паузи, виконувати завдання на передбачення, обирати правильні репліки, відповідати на запитання. Платформи типу EdPuzzle значно посилюють дидактичну складову, адже вчитель може вбудовувати в відеофрагмент запитання, репліки, інструкції, що стимулюють слухове розуміння і спонукають дитину реагувати мовленнєво. Аудіозаписи носіїв мови, пісні та римівки допомагають тренувати фонетику, ритміку, інтонацію, формують чуття мови, що є надзвичайно важливим на початковому етапі.

Формування навичок говоріння за допомогою цифрових інструментів спирається на використання ролей, моделей і ситуацій, які наближують навчання до реального спілкування. Цифрові рольові ігри дають змогу учням взаємодіяти з персонажами, обирати варіанти відповідей, будувати короткі діалоги й отримувати емоційно забарвлену реакцію на свої висловлювання. Формат аудіокоментарів дозволяє учням озвучувати картинки, описувати дії, висловлювати думки й почуття; у цьому процесі дитина чує власну вимову та поступово вдосконалює її. Відеопроєкти, створені за допомогою мобільних пристроїв або онлайн-сервісів, спонукають до формування повноцінних висловлювань: коротких презентацій, міні інтерв'ю, описів ситуацій. Таким чином, цифрові ресурси не лише підсилюють технічний аспект навчання говоріння, а й створюють мотивацію, адже діти охоче працюють із камерою чи мікрофоном, сприймаючи це як цікаве завдання, а не як «вправу з мови».

Особливо важливим у початковій школі є розвиток діалогічного мовлення, яке забезпечує здатність дитини вступати в комунікацію, підтримувати розмову та реагувати на висловлювання співрозмовника. Цифрові симуляції дозволяють моделювати різноманітні ситуації повсякденного спілкування: у магазині, у школі, вдома, на дитячому майданчику. Учень обирає репліки, будує короткі діалоги, реагує на запитання, що формує базові навички соціальної поведінки у мовленнєвих ситуаціях. Онлайн-комунікативні вправи, які передбачають парну або групову роботу через цифрові платформи, розвивають уміння слухати, відповідати, домовлятися, ставити запитання. У таких завданнях діти вчаться співпрацювати, що є центральним компонентом діалогічного мовлення.

Потужний потенціал цифрових технологій спостерігається у розвитку монологічного мовлення. Цифровий сторітелінг передбачає створення власних мультимедійних історій, що стимулює дитину до добору слів, побудови змістовних висловлювань, зв'язного викладу думок. У процесі створення цифрової історії дитина не лише говорить іноземною мовою, а й формує наративні структури, що є ключовим компонентом монологу. Цифрові презентації та відеорозповіді розширюють ці можливості: учень може презентувати результат роботи, розповісти про свій проєкт, озвучити власні ідеї, що сприяє розвитку впевненості й автономності у мовленнєвій діяльності.

Окремий напрям методичних моделей пов'язаний із формуванням соціокультурної компетентності. Мультимедійні матеріали – відеосюжети, пісні, казки, інтерактивні мініфільми – дозволяють учням пізнати культурні особливості країни, мова якої вивчається. Інтерактивні проєкти та віртуальні екскурсії розширюють уявлення дітей про культуру, традиції, поведінкові норми, допомагають зрозуміти, як мова функціонує у реальних ситуаціях. Таке занурення в культурний контекст стимулює розвиток емпатії, толерантності та навичок міжкультурної взаємодії, які є важливою частиною комунікативної компетентності.

Результати досліджень С. Лук'янчук і М. Комогорової [4] засвідчують вагомий вплив рольової гри, включно з цифровими сценаріями, на розвиток діалогічного мовлення. Автори відзначають, що діти легше вступають у комунікацію, коли мають роль, сюжет і можливість експериментувати з мовою в безпечному середовищі. У свою чергу, Ю. Деркач і М. Чміль [2] показують, що цифровий сторітелінг є ефективним засобом розвитку усного мовлення, адже поєднує наративні, творчі та мовленнєві процеси.

Міжнародні дослідження також підтверджують значний потенціал цифрових медіа у мовленнєвому розвитку дітей. S. Liu та колеги [12] підкреслюють, що мультимедійні ресурси сприяють формуванню навичок слухового сприйняття та усної реакції, тоді як C. Chu та інші [8] вказують на позитивний вплив цифрової гри на мовленнєву активність та соціальну взаємодію учнів. Робота A. Sundqvist та співавторів [10] демонструє, що цифрове середовище сприяє збагаченню словникового запасу й розвитку мовленнєвої ініціативності, особливо коли цифрові інструменти використовуються в змістовно організованій взаємодії.

Узагальнюючи результати наведених досліджень, можна стверджувати, що найбільш ефективними для розвитку комунікативних умінь молодших школярів є ті цифрові інструменти, які поєднують інтерактивність, емоційну привабливість та можливість реальної або імітованої міжособистісної взаємодії. Мультимедійні матеріали підтримують аудіювання, ігрові ресурси активізують діалогічне мовлення, сторітелінг стимулює монологічну діяльність, а платформи спільної роботи розвивають співпрацю та соціальні навички. Таким чином, ефективність цифрових інструментів зумовлена не лише їхнім технічним потенціалом, а й методично продуманим включенням у структуру уроку, що забезпечує цілісний розвиток іншомовної комунікативної компетентності молодших школярів.

Ефективне використання цифрових інструментів у процесі навчання іноземної мови потребує від учителя чітко вибудуваного алгоритму, який поєднує постановку навчальної мети, вибір ресурсу, інтеграцію в структуру уроку й аналіз отриманих результатів. Передусім педагог має визначити, яке комунікативне вміння планується розвинути – аудіювання, говоріння, діалогічне чи монологічне мовлення – і лише після цього обирати відповідний цифровий інструмент. Інтеграція ресурсу має бути органічною: цифровий елемент повинен логічно доповнювати етап уроку, активізувати комунікативну діяльність, а не відволікати від неї. Наприклад, коротке інтерактивне відео може бути ефективним на етапі мотивації або введення нової лексики, тоді як інструменти сторітелінгу – на етапі закріплення та творчого застосування матеріалу.

У практиці вчителя важливе місце посідають конкретні типи комунікативних вправ, адаптованих під цифрові формати. Інтерактивні діалоги, рольові симуляції, парні обговорення у цифрових середовищах, озвучення мультфрагментів, створення колективних історій або відеоновел – усе це сприяє розвитку усної комунікації. Наприклад, вправа, у якій учні через Padlet складають спільну «мовну карту» описів персонажів, природно стимулює обмін фразами й репліками англійською мовою. Використання EdPuzzle може перетворити перегляд відео на комунікативну взаємодію, коли дитина повинна не лише прослухати фрагмент, а й сформулювати реакцію чи відповідь. Такі вправи дозволяють поєднувати контроль, творчість і комунікативну спрямованість.

Організація групової роботи у цифровому й реальному просторі вимагає від учителя створення умов, що забезпечують рівну участь кожного учня. Цифрові інструменти можуть відігравати роль комунікативних майданчиків, де діти працюють у малих групах над спільними завданнями: створюють історію, виконують проект,

проходять мовний квест. Важливо, що цифрові ресурси дозволяють документувати процес: учні бачать вклад кожного, можуть коментувати роботи, пропонувати власні ідеї. Разом з тим необхідним залишається дотримання балансу між цифровими й традиційними методами навчання. Цифровий інструмент має виконувати функцію підсилення та збагачення навчального процесу, але не замінювати живу взаємодію, яка є центральною умовою розвитку мовлення в молодшому шкільному віці.

Узагальнюючи викладений матеріал, стає очевидним, що цифрові інструменти можуть виконувати системоутворювальну роль у формуванні іншомовної комунікації, якщо педагогічний процес вибудувано з урахуванням методичних закономірностей та вікових особливостей учнів. Вони здатні посилювати взаємодію, стимулювати творчу активність, забезпечувати індивідуалізацію та розширювати спектр комунікативних ситуацій, доступних у шкільному середовищі. Водночас ефективність їх застосування визначається педагогічною майстерністю вчителя, умінням інтегрувати ресурси в логіку уроку та створювати умови для реального мовленнєвого досвіду. Цілісне поєднання теоретичних підходів, цифрових інструментів і комунікативно орієнтованої методики створює підґрунтя для подальшого вдосконалення моделі навчання іноземної мови в початковій школі та окреслює напрями досліджень, що залишаються відкритими для наукового пошуку.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Узагальнюючи проведений теоретичний і практико орієнтований аналіз, можна стверджувати, що цифрові інструменти відіграють потужну системоутворювальну роль у формуванні комунікативних навичок молодших школярів на уроках іноземної мови. Вони не лише розширюють можливості традиційної методики, а й створюють принципово нові умови для мовленнєвої взаємодії, що наближає освітній процес до природних механізмів засвоєння мови в дитячому віці. Цифрове середовище забезпечує мультимодальність, інтерактивність, персоналізацію та ігрову мотивацію – ті чинники, що підсилюють інтерес дитини до іншомовної діяльності та сприяють її активному включенню в комунікацію.

Разом із тим, результати аналізу засвідчують, що успішність цифрового навчання визначається не стільки самою технологією, скільки педагогічною майстерністю вчителя, який має здатність інтегрувати інструменти у логіку уроку, ставити чіткі комунікативні завдання, добирати вправи відповідно до вікових та індивідуальних особливостей учнів. Цифрові ресурси набувають максимальної ефективності тоді, коли вони органічно вплітаються в систему діяльнісного й компетентнісного навчання, сприяють розвитку усного мовлення, діалогічної та монологічної взаємодії, соціокультурної обізнаності, уміння співпрацювати та взаємодіяти.

Проведений огляд сучасних досліджень свідчить про високу результативність інтерактивних платформ, ігрових технологій та цифрового сторітелінгу, що підтверджує доцільність їх використання у початковій школі. Дані українських і міжнародних науковців узгоджено підкреслюють, що цифрові інструменти здатні створювати безпечне, мотивувальне та емоційно привабливе середовище, яке стимулює мовленнєву активність дітей і забезпечує системний розвиток ключових компонентів іншомовної комунікативної компетентності.

Проблема впровадження цифрових інструментів залишається перспективним напрямом наукового пошуку. Потребують подальшого вивчення питання ефективності конкретних цифрових середовищ для розвитку різних видів мовленнєвої діяльності, моделі інтеграції інструментів у структуру уроку, роль учителя як

фасилітатора цифрової взаємодії та педагогічні стратегії, що забезпечують сталий розвиток комунікативних навичок у цифрово насиченому освітньому середовищі.

Отже, цифрові інструменти за умови науково обґрунтованого й методично продуманого застосування стають вагомим ресурсом оновлення іншомовної освіти в початковій школі та формування в учнів здатності ефективно спілкуватися, взаємодіяти й творити в сучасному глобалізованому світі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Биков В. Ю., Литвинова С. Г., Мельник О. Ефективність навчання з використанням електронних засобів. *Інформаційні технології і засоби навчання.* 2017. Том 62, № 6, 34-7.

2. Деркач Ю., Чміль М. Storytelling як засіб розвитку комунікативної компетентності учнів початкової школи. *Молодий вчений*. 2022. № 9 (109). С. 67-73. URL: https://doi.org/10.32839/2304-5809/2022-9-109-16

3. Кошарна Н., Бондар В. Розвиток пізнавальної активності молодших школярів у навчанні іноземної мови із використанням інформаційно-комунікаційних технологій. *Grail of Science*. 2022. № 17. С. 338-344. URL: https://doi.org/10.36074/grail-of-science.22.07.2022.058

4. Лук'янчук С., Комогорова М. Рольова гра як ефективний метод формування іншомовної діалогічної компетентності учнів початкової школи. *Освітньо-науковий простір*. 2023. № 5 (2). С. 117-124. URL: https://doi.org/10.31392/onp.2786-6890.5(2).2023.12

5. Матвієнко О., Євдокимов М. Ігрові технології як інструмент розвитку комунікативної культури молодших школярів. *Освітньо-науковий простір*. 2024. Т. 2, № 7 (2). С. 70-80. URL: https://doi.org/10.31392/onp.2786-6890.7(2)/2.2024.21

6. Пометун О. І. Нова українська школа : розвиток критичного мислення учнів початкової школи : навч.-метод. посіб. / О. І. Пометун. Київ : Видавничий дім «Освіта», 2020. 192 с.

7. Council of Europe. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Companion Volume. Strasbourg : Council of Europe Publishing, 2020. 224 p. URL: https://www.coe.int/en/web/common-european-framework-reference-languages

8. Digital play in the early years : A systematic review / C. Chu et al. *International Journal of Child-Computer Interaction*. 2024. P. 100652. URL: https://doi.org/10.1016/j.ijcci.2024.100652

9. Game-Based Technologies as a Tool for Developing Communicative Competence in Primary School Students within a Student-Centered Educational Context / I. Bilous et al. *Journal of Education Culture and Society*. 2025. Vol. 16, No. 2. P. 585-603. URL: https://doi.org/10.15503/jecs2025.3.585.606

10. Home literacy environment, digital media and vocabulary development in preschool children / A. Sundqvist et al. *Journal of Early Childhood Research*. 2024. URL: https://doi.org/10.1177/1476718x241257337

11. Khomyshak O. Using digital learning tools in the english language teaching in primary school. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems*. 2022. P. 123-131. URL: https://doi.org/10.31652/2412-1142-2022-63-123-131

12. The Use of Digital Technologies to Develop Young Children's Language and Literacy Skills : A Systematic Review / S. Liu et al. *SAGE Open*. 2024. Vol. 14. No. 1. URL: https://doi.org/10.1177/21582440241230850

REFERENCES:

1. Bykov, V. Yu., Lytvynova, S. H., & Melnyk, O. (2017). Efektyvnist navchannia z vykorystanniam elektronnykh zasobiv. *Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia, 62(6), 34-47* [in Ukrainian].

2. Derkach, Yu., & Chmil, M. (2022). Storytelling yak zasib rozvytku komunikatyvnoi kompetentnosti uchniv pochatkovoi shkoly. *Molodyi vchenyi*, *9(109), 67-73*. Retrieved from: https://doi.org/10.32839/2304-5809/2022-9-109-16 [in Ukrainian].

3. Kosharnia, N., & Bondar, V. (2022). Rozvytok piznavalnoi aktyvnosti molodshykh shkoliariv u navchanni inozemnoi movy iz vykorystanniam IKT. *Grail of Science*, *17, 338-344*. Retrieved from: https://doi.org/10.36074/grail-of-science.22.07.2022.058 [in Ukrainian].

4. Lukianchuk, S., & Komohorova, M. (2023). Rolova hra yak efektyvnyi metod formuvannia inshomovnoi dialohichnoi kompetentnosti uchniv pochatkovoi shkoly. *Osvitnio-naukovyi prostir, 5 (2), 117-124*. Retrieved from: https://doi.org/10.31392/onp.2786-6890.5(2).2023.12 [in Ukrainian].

5. Matviienko, O., & Yevdokymov, M. (2024). Ihrovi tekhnolohii yak instrument rozvytku komunikatyvnoi kultury molodshykh shkoliariv. *Osvitnio-naukovyi prostir, 2 (7/2), 70-80*. Retrieved from: https://doi.org/10.31392/onp.2786-6890.7(2)/2.2024.21 [in Ukrainian].

6. Pometun, O. I. (2020). Nova ukrainska shkola: rozvytok krytychnoho myslennia uchniv pochatkovoi shkoly. Kyiv : Vydavnychyi dim "Osvita" [in Ukrainian].

7. Council of Europe. (2020). Common European Framework of Reference for Languages : Learning, Teaching, Assessment. Companion Volume. Strasbourg : Council of Europe Publishing. Retrieved from: https://www.coe.int/en/web/common-european-framework-reference-languages [in English].

8. Chu, C., et al. (2024). Digital play in the early years : A systematic review. *International Journal of Child-Computer Interaction*, 100652. Retrieved from: https://doi.org/10.1016/j.ijcci.2024.100652 [in English].

9. Bilous, I., et al. (2025). Game-based technologies as a tool for developing communicative competence in primary school students within a student-centered educational context. *Journal of Education Culture and Society*, *16 (2), 585-603*. Retrieved from: https://doi.org/10.15503/jecs2025.3.585.606 [in English].

10. Sundqvist, A., et al. (2024). Home literacy environment, digital media and vocabulary development in preschool children. *Journal of Early Childhood Research*. Retrieved from: https://doi.org/10.1177/1476718x241257337 [in English].

11. Khomyshak, O. (2022). Using digital learning tools in the English language teaching in primary school. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training : Methodology, Theory, Experience, Problems, 63, 123-131*. Retrieved from: https://doi.org/10.31652/2412-1142-2022-63-123-131 [in English].

12. Liu, S., et al. (2024). The use of digital technologies to develop young children's language and literacy skills : A systematic review. *SAGE Open*, *14 (1)*. Retrieved from: https://doi.org/10.1177/21582440241230850 [in English].